ULTRASONOGRAFIE JATER V PEDIATRII

Zdeňka Ráčilová a kol.
ODR KRNM FN Brno

ZOBRAZOVACÍ METODY

1. ULTRASONOGRAFIE
2. MR
3. CT

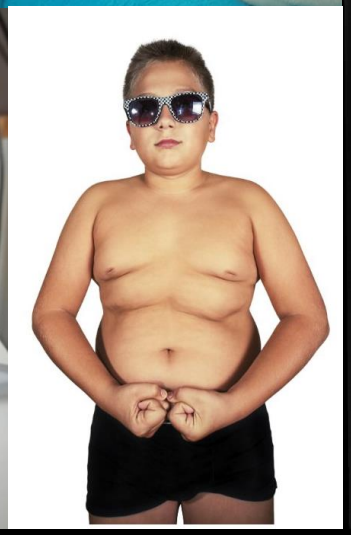

PATOLOGICKÉ ZMĚNY

Vrozené x získané

Primární x sekundární

Fokální x difúzní

PATOLOGICKÉ ZMĚNY

Fokální x difúzní

FOKÁLNÍ ZMĚNY

- Solitární x mnohočetné
- Solidní x cystické
- Benigní x maligní …

BENIGNÍ	MALIGNÍ
Hemangiom, FNH	Hepatoblastom
Infantilní hemangioendoteliom	Rhabdoidní nádor
Mezenchymální hamartom	Hepatocelulární karcinom
Adenom, AML	Embryonální nediferencovaný sarkom
Cysty	
Poranění	
Abscesy …	

INFANTILNÍ HEMANGIOENDOTELIOM

= infantilní jaterní hemangiom

- benigní, dobře ohraničená, někdy i difůzně infiltrativní masa v játrech, ve třetině až polovině případů asociovaná s kožními hemangiomy

- solitární či vícečetný, objemný tumor

- diagnostikován prenatálně, v 85% do 6 měsíců věku

- M:F= 1:2

- klinicky - hepatomegalie, hemolytická anémie, trombocytopénie

- hydrops fetalis - může se manifestovat konsumpční koagulopatií nebo kongestivním srdečním selháním

INFANTILNÍ HEMANGIOENDOTELIOM

- **UZ**

- komplexní, převážně solidní a hypoechogenní masa (heterogenní)

- vysoce vaskularizovaný, event. AV zkraty

- přítomnost kalcifikací

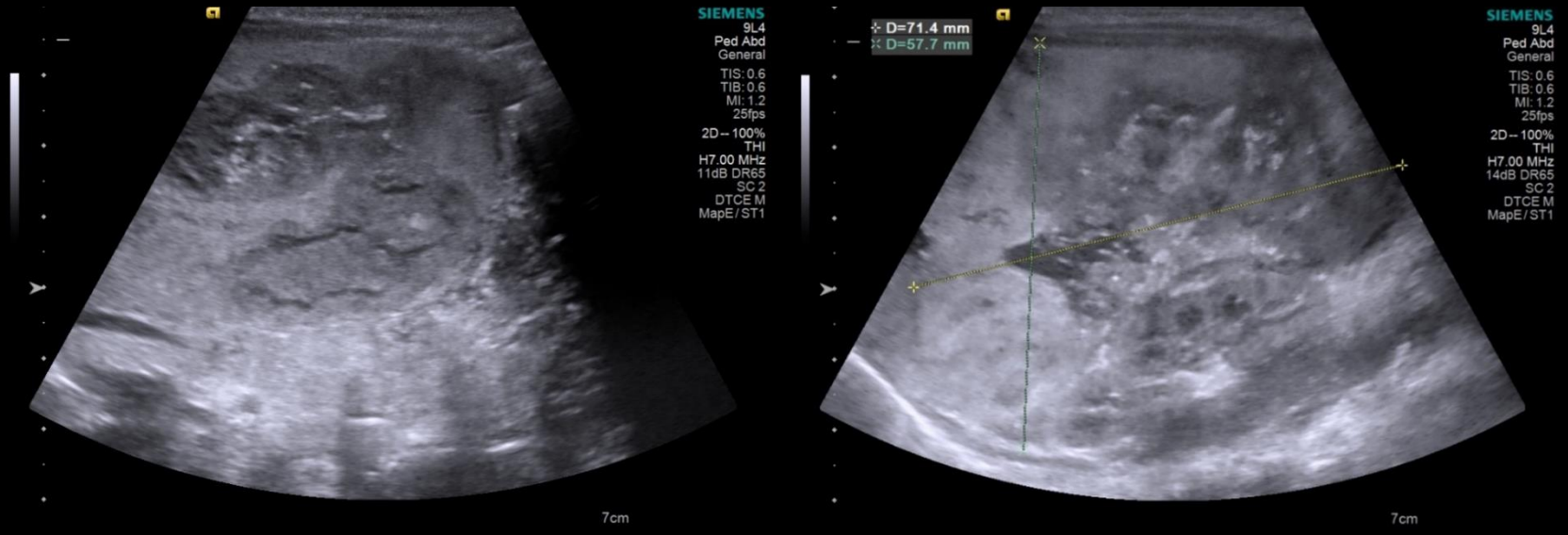

♀ 5-týdenní kojenec

INFANTILNÍ HEMANGIOENDOTELIOM

♀ 5-týdenní kojenec

- **CT**

- ohraničená hypodenzní masa, kalcifikace, hemoragie
- postkontrastní sycení jako u hemangiomu
- rozdíl v kalibru aorty nad a pod úrovní truncus coeliacus

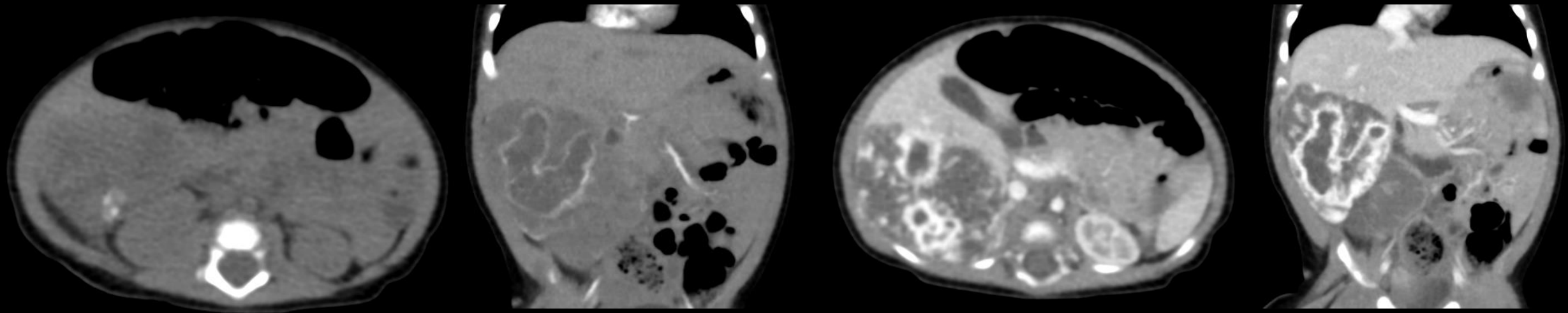

INFANTILNÍ HEMANGIOENDOTELIOM

- **MR**

- T1 hyposignální, hemoragie hypersignální

- T2 typicky hypersignální, nápadný flow void v okolí léze

- DD - hepatoblastom, metastázy NBL, mezenchymální hamartom

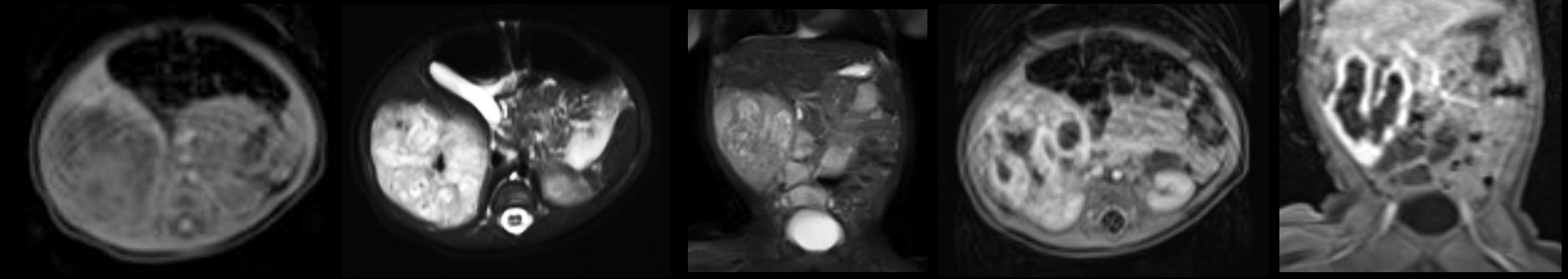

♀ 5-týdenní kojenec

MEZENCHYMÁLNÍ HAMARTOM

- 2. nejčastější benigní tumor jater u dětí (po hemangiomu)

- má charakter komplexní cystické masy se septy s variabilním podílem stromatu, bez kalcifikací či hemoragií

- cysty mohou mít velikost od několika mm až 15 cm

- výskyt typicky do 2 let

- M:F = 2:1

- klinicky - hmatná masa, respiratory disstress syndrom

- DD - hepatoblastom, nediferencovaný embryonální sarkom, absces, metastázy

MEZENCHYMÁLNÍ HAMARTOM

- **UZ**

- multicystická léze s podílem solidní složky

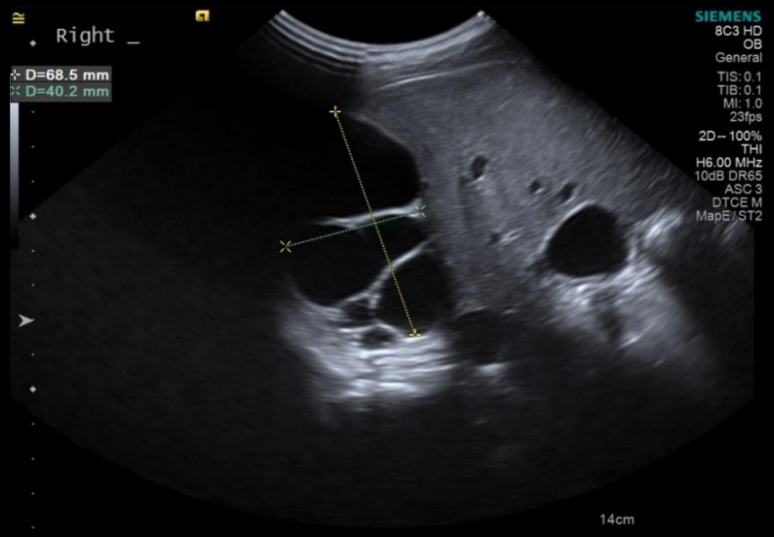

♀ 9 let

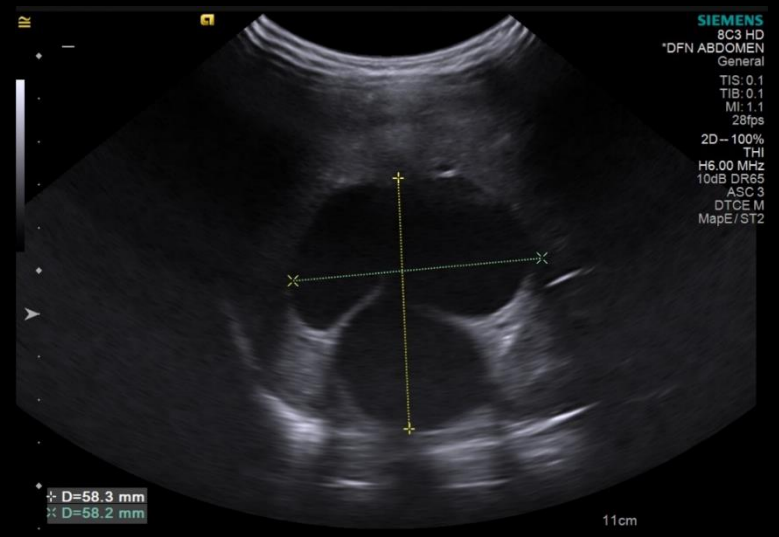

♂ 7 let

MEZENCHYMÁLNÍ HAMARTOM

- **CT, MR**

- heterogenní struktura, cystická léze se silnými septy

♂ 7 let

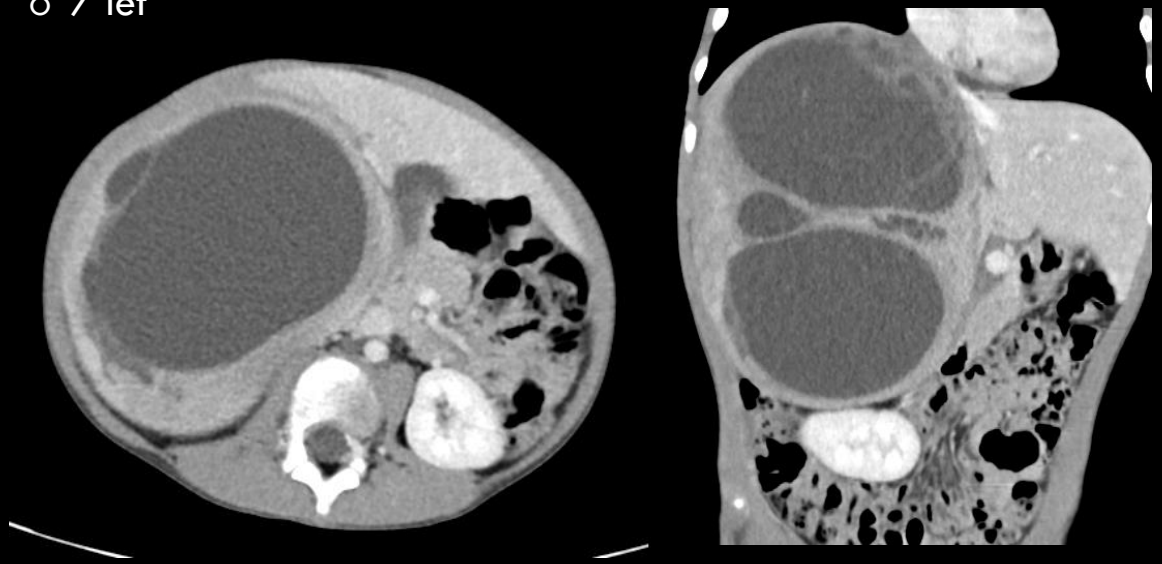

♀ 9 let

HEMANGIOM, FNH

- HEMANGIOM

- hemangiomatóza

- FOKÁLNÍ NODULÁRNÍ HYPERPLÁZIE

- abnormální hepat. cirkulace, po CHT

- dobře ohraničená, homogenní, isoechogenní

- hyperechogenní „jizva“

- drénující žíly, loukotě

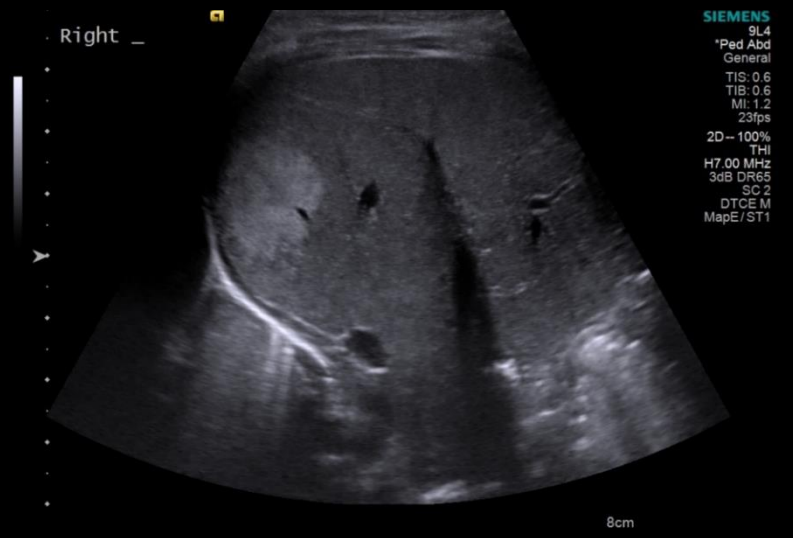

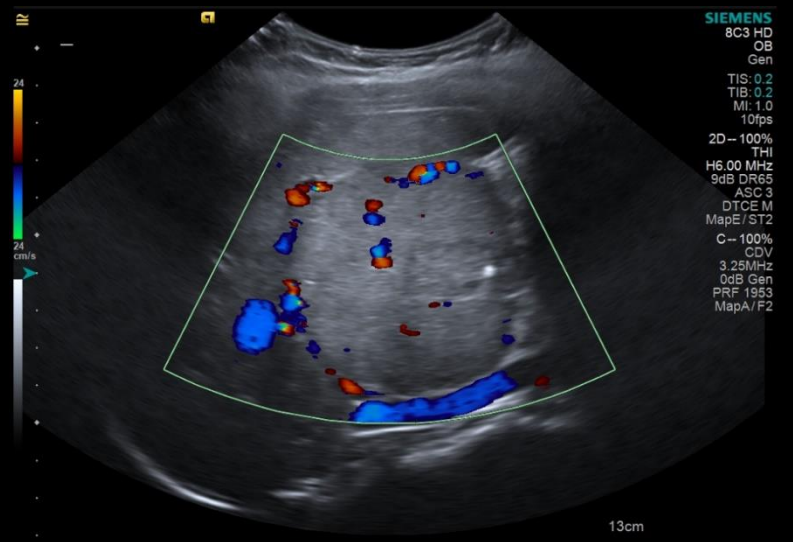

MALIGNÍ NÁDORY JATER

- Epiteliální

- hepatoblastom
- hepatocelulární karcinom
- fibrolamelární karcinom

- Mezenchymální

- nediferencovaný embryonální sarkom
- rabdomyosarkom

- Vaskulární

- angiosarkom

♀ 13 let - nediferenc. embryonál. sarkom

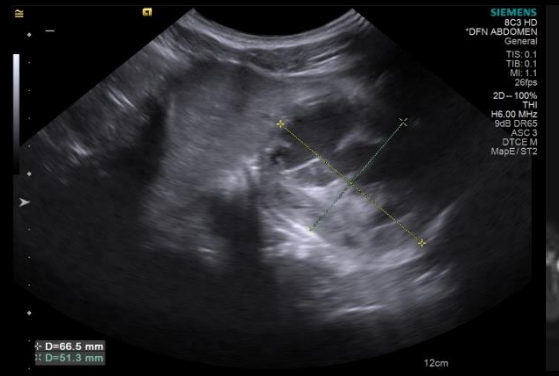

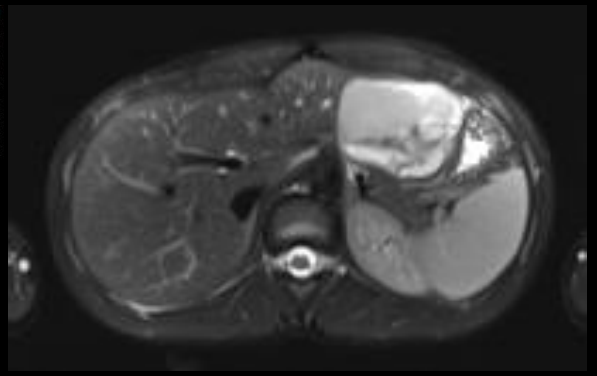

♀ 2 roky - angiosarkom

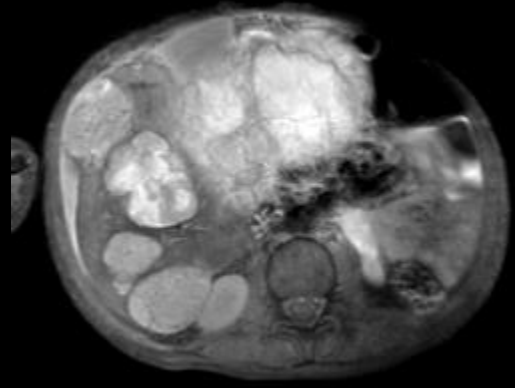

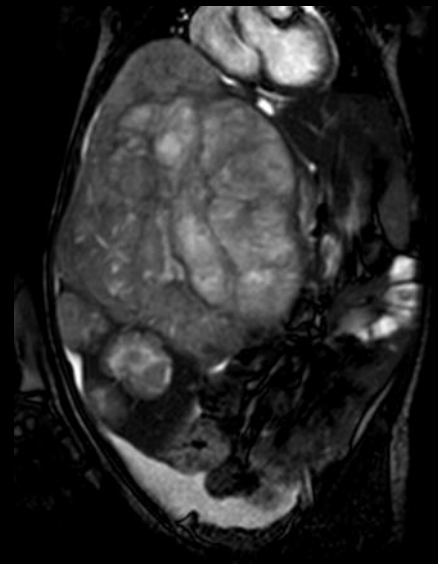

HEPATOBLASTOM

- nejčastější maligní nádor jater u dětí (80% nádorů jater u dětí do 15 let)

- 3. nejčastější abdominální malignita (1. NBL, 2. Wilms)

- incidence - 1% nádorů u dětí

- v 90% výskyt do 5 let věku, vzácně prenatálně

- M:F = 2:1

- sporadický výskyt, asociace s některými kongenitálními anomáliemi a syndromy - Wiedermann-Beckwith, Gardnerův syndrom, hemihypertrofie …

- častěji u dětí s nízkou porodní váhou

HEPATOBLASTOM

- laboratoř

- v 90% případů ↑ **AFP** (sérový onkofetální protein) - marker úspěšnosti léčby a event. recidivy

- norma 0,74 - 7,29 kU/l

- trombocytóza, anémie

- klinika

- zvětšený objem bříška, hmatná rezistence

- několik histologických podtypů - epiteliální, smíšeně epiteliální, mezenchymální

- meta - plíce, skelet, mozek

HEPATOBLASTOM

- **UZ**

- heterogenní, dobře ohraničená masa, velká (10-12 cm), někdy lobulovaná

- přítomnost kalcifikací, nekróz a krvácení

- při objemném tumoru obtížně určitelné origo

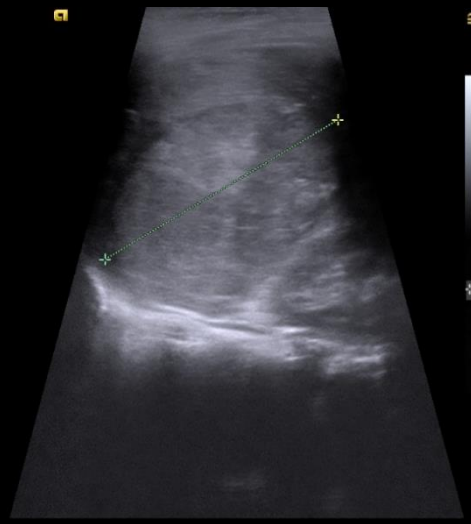

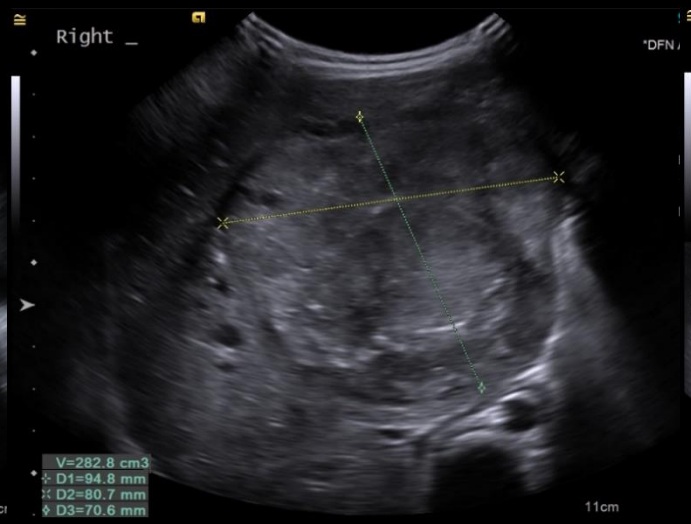

HEPATOBLASTOM

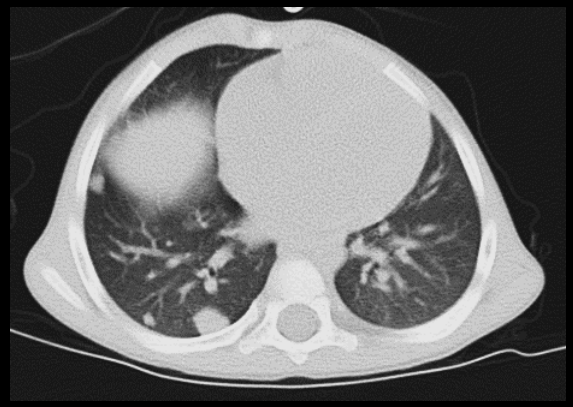

- **CT**

- dobře ohraničená hypodenzní masa

- obvykle jednouzlový, ale může být i multifokální, vzácně difúzně infiltrativní

- ve 20-50 % kalcifikace, okrsky nekróza

HEPATOBLASTOM

- **MR**

- T1 nehomogenně hyposignální (hypersignální okrsky hemoragie)

- T2 nehomogenně hypersignální nebo variabilní signál (hemoragie, nekróza), může obsahovat hyposignální fibrózní pruhy

- minimální heterogenní postkontrastní sycení, flow-void

♂ fetální tumor

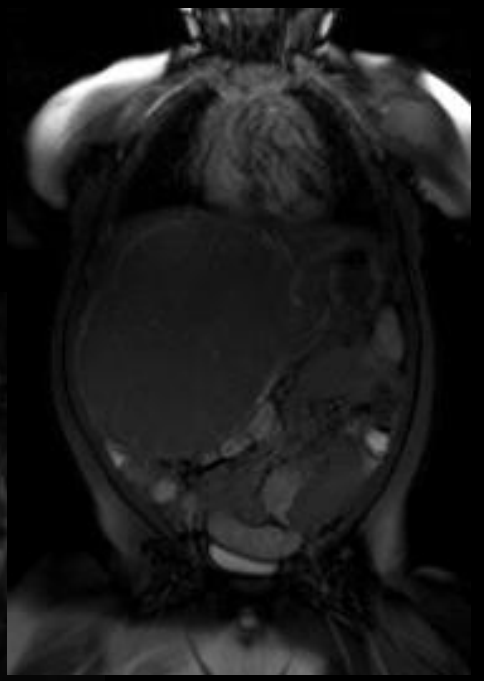

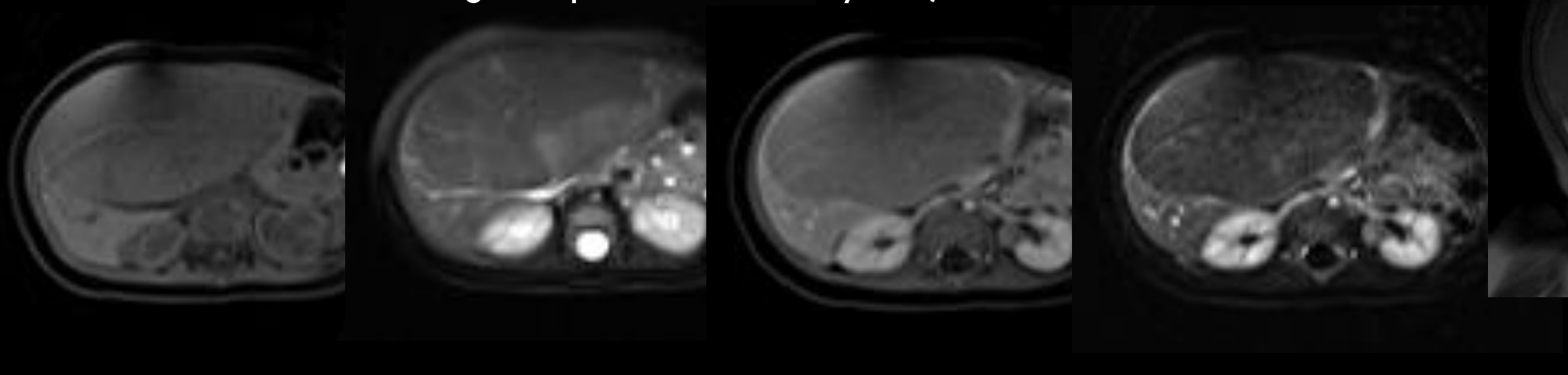

HEPATOBLASTOM

- **PRETEXT** = PRE-Treatment EXTent of tumor

- systém hodnocení rozsahu onemocnění před jakoukoliv terapeutickou intervencí

→ snaží se popsat anatomickou konfiguraci zdravé jaterní tkáně, která je po resekci ponechána - klíčový prognostický parametr

Pediatric Radiology (2018) 48:536–554
https://doi.org/10.1007/s00247-018-4078-z

REVIEW

2017 PRETEXT: radiologic staging system for primary hepatic malignancies of childhood revised for the Paediatric Hepatic International Tumour Trial (PHITT)

Alexander J. Towbin[1] · Rebecka L. Meyers[2] · Helen Woodley[3] · Osamu Miyazaki[4] · Christopher B. Weldon[5] · Bruce Morland[6] · Eiso Hiyama[7] · Piotr Czauderna[8] · Derek J. Roebuck[9] · Greg M. Tiao[10]

Received: 31 July 2017 / Revised: 1 November 2017 / Accepted: 11 January 2018 / Published online: 9 February 2018
© Springer-Verlag GmbH Germany, part of Springer Nature 2018

Abstract
Imaging is crucial in the assessment of children with a primary hepatic malignancy. Since its inception in 1992, the PRETEXT (PRE-Treatment EXTent of tumor) system has become the primary method of risk stratification for hepatoblastoma and pediatric hepatocellular carcinoma in numerous cooperative group trials across the world. The PRETEXT system is made of two components: the PRETEXT group and the annotation factors. The PRETEXT group describes the extent of tumor within the liver while the annotation factors help to describe associated features such as vascular involvement (either portal vein or hepatic vein/inferior vena cava), extrahepatic disease, multifocality, tumor rupture and metastatic disease (to both the lungs and lymph nodes). This manuscript is written by members of the Children's Oncology Group (COG) in North America, the International Childhood Liver Tumors Strategy Group (SIOPEL) in Europe, and the Japanese Study Group for Pediatric Liver Tumor (JPLT; now part of the Japan Children's Cancer Group) and represents an international consensus update to the 2005 PRETEXT definitions. These definitions will be used in the forthcoming Trial to Pediatric Hepatic International Tumor Trial (PHITT).

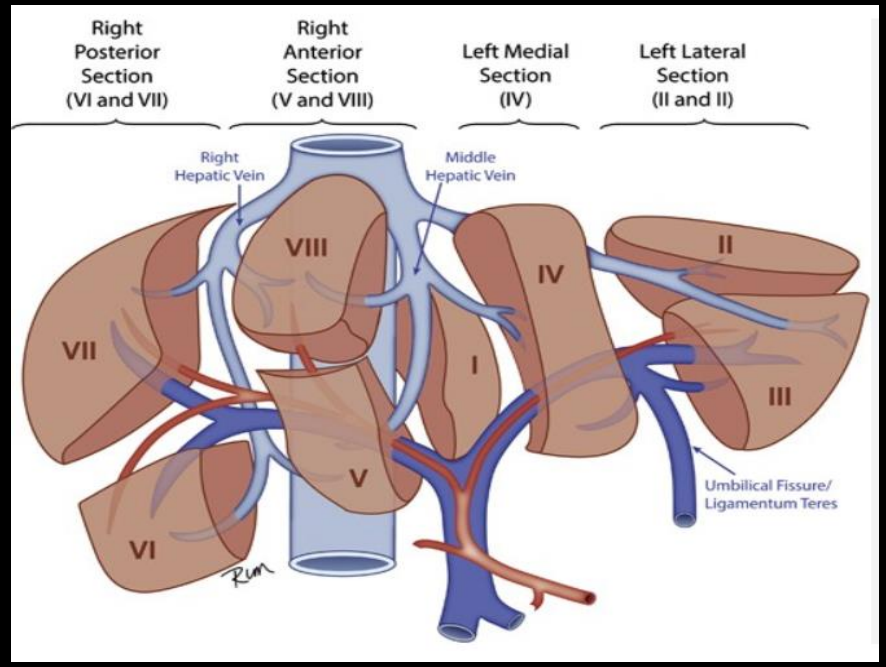

HEPATOBLASTOM

PRETEXT

- PRETEXT I - postižení jedné části, ostatní 3 intaktní
- PRETEXT II - postižení 2 částí
- PRETEXT III - postižení 3 částí
- PRETEXT IV - postiženy všechny 4 části

- nutné odlišit TU postižení od mechanické komprese v blízkosti TU !

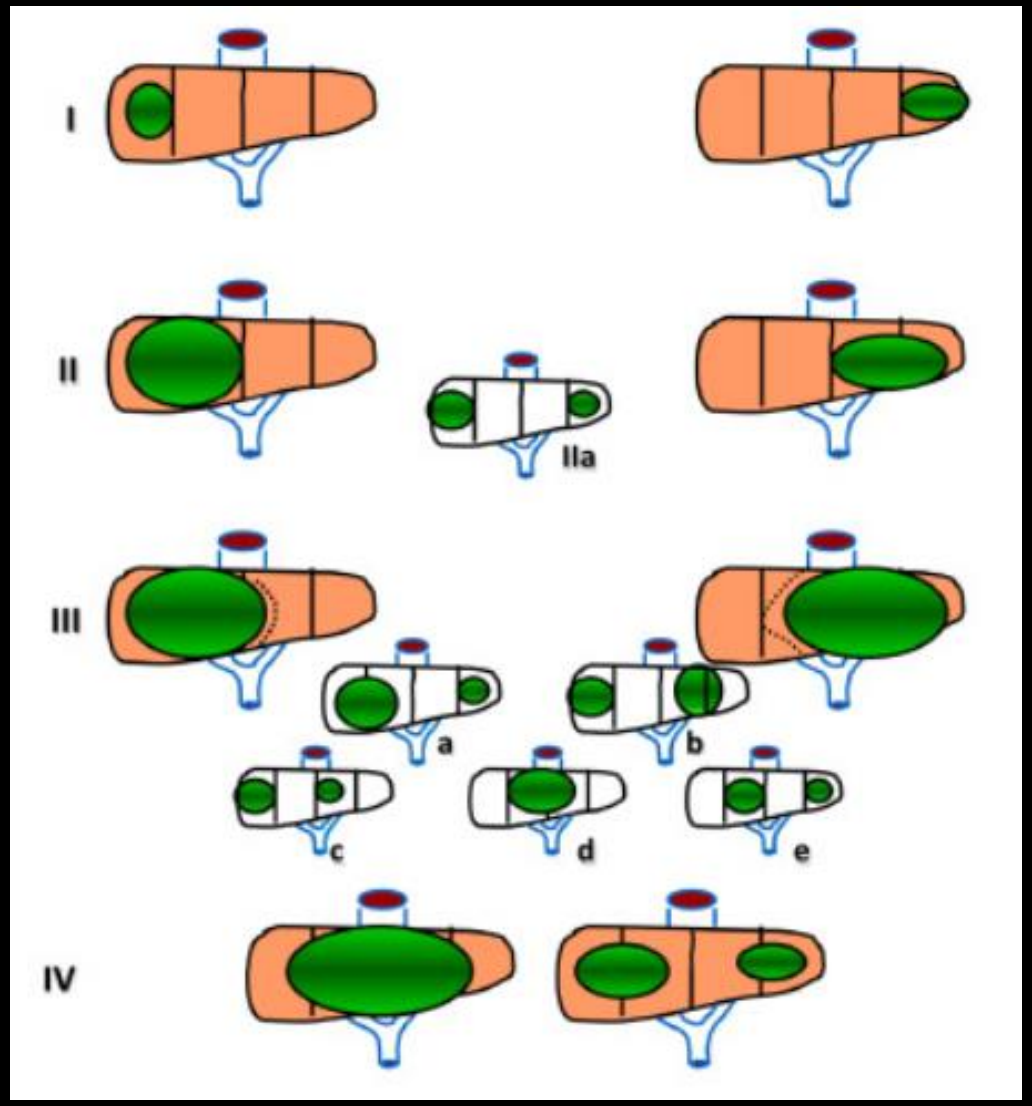

HEPATOBLASTOM

PRETEXT I

PRETEXT II

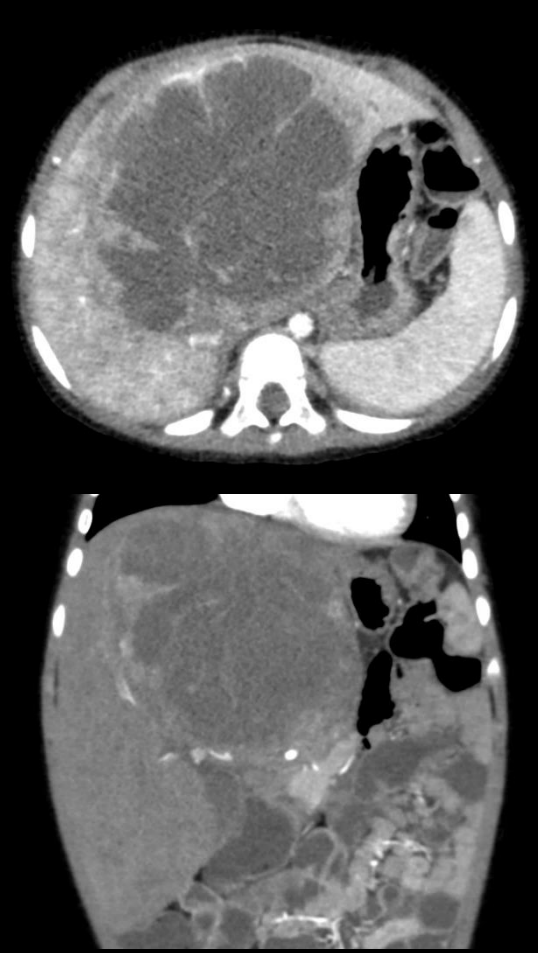

PRETEXT III

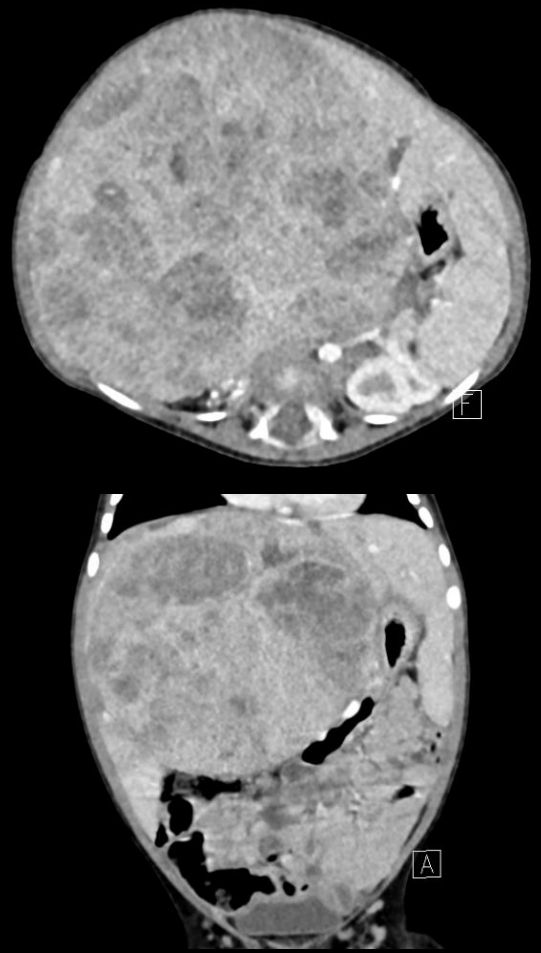

PRETEXT IV

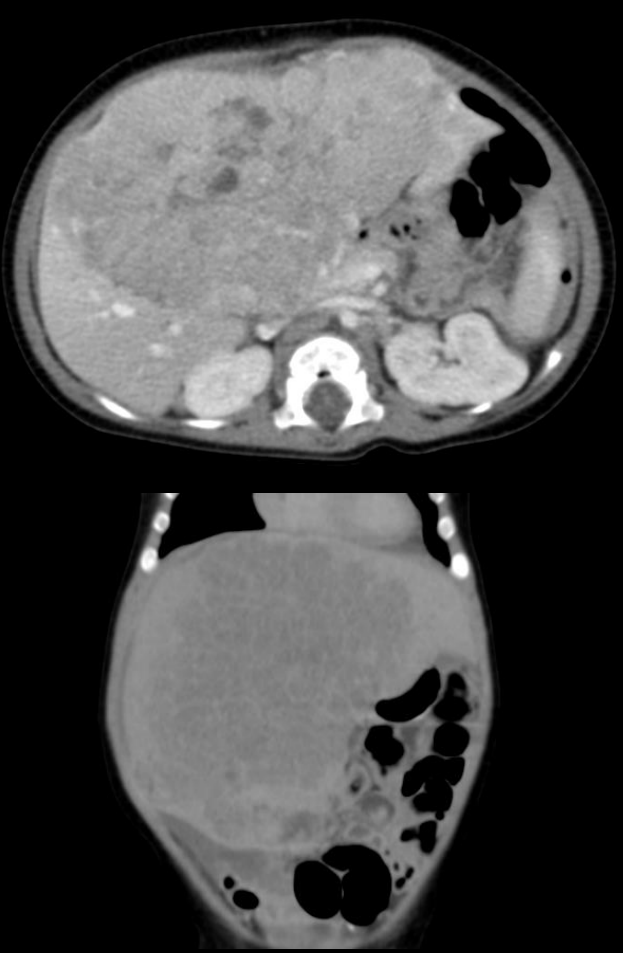

HEPATOBLASTOM

EXTENT

PRETEXT ANNOTATION FACTORS (VPEFRCNM)

V-ingrowth Vena cava, all 3 hepatic veins
P-ingrowth Portal vein, Portal bifurcation
E-contiguous Extrahepatic tumor
F-multiFocal
R-tumor Rupture prior to diagnosis
C-Caudate
N-lymph Node involvement
M-Metastatsis, distant extrahepatic tumor

Table 5 PRETEXT annotation factors E, F, R, C, N and M

Factor	Annotation	Positive definition
Extrahepatic spread of disease	E	Any one of the following criteria is met: 1. Tumor crosses boundaries/tissue planes 2. Tumor is surrounded by normal tissue more than 180° 3. Peritoneal nodules (not lymph nodes) are present so that there is at least 1 nodule measuring 10 mm or larger or at least 2 nodules measuring 5 mm or larger
Multifocality	F	Two or more discrete hepatic tumors with normal intervening liver tissue
Tumor rupture	R	Free fluid in the abdomen or pelvis with one or more of the following findings of hemorrhage 1. Internal complexity/septations within fluid 2. High-density fluid on CT (>25 HU) 3. Imaging characteristics of blood or blood degradation products on MRI 4. Heterogeneous fluid on ultrasound with echogenic debris 5. Visible defect in tumor capsule -OR- Tumor cells are present within the peritoneal fluid -OR- Rupture diagnosed pathologically in patients who have received an upfront resection
Caudate involvement	C	Tumor involving the caudate
Lymph node metastases	N	Any one of the following criteria is met: 1. Lymph node with short-axis diameter of >1 cm 2. Portocaval lymph node with short-axis diameter >1.5 cm 3. Spherical lymph node shape with loss of fatty hilum
Distant metastases	M	Any one of the following criteria is met: 1. One non-calcified pulmonary nodule greater than or equal to 5 mm in diameter 2. Two or more non-calcified pulmonary nodules, each greater than or equal to 3 mm in diameter 3. Pathologically proven metastatic disease

Tumor Groups (I, II, III, IV) describe intraparenchymal extent of tumor
Annotation Factors describe mainly extraparenchymal extent of tumor
plus caudate and multifocality

POSTTEXT

POST-Treatment EXTent of disease - rozsah postižení po adjuvantní chemoterapii

METASTÁZY

- u dětí méně časté
- typicky neuroblastom
- Pepper‘s sy – hepatomegalie při mnohočetných meta NBL

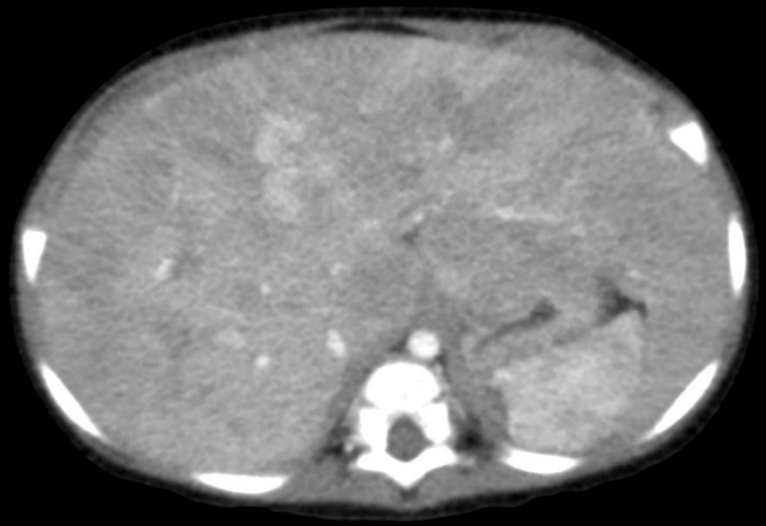

♂ 2 měsíce, NBL

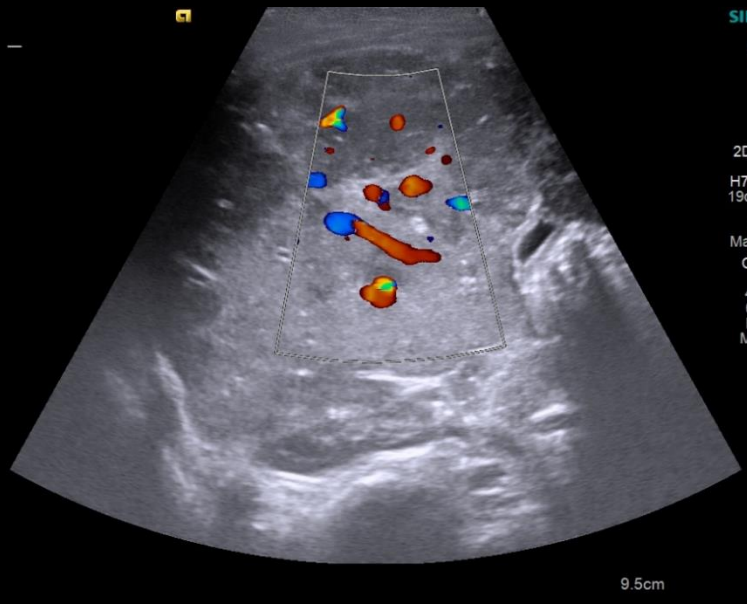

METASTÁZY

- hematologické malignity
- sarkomy měkkých tkání

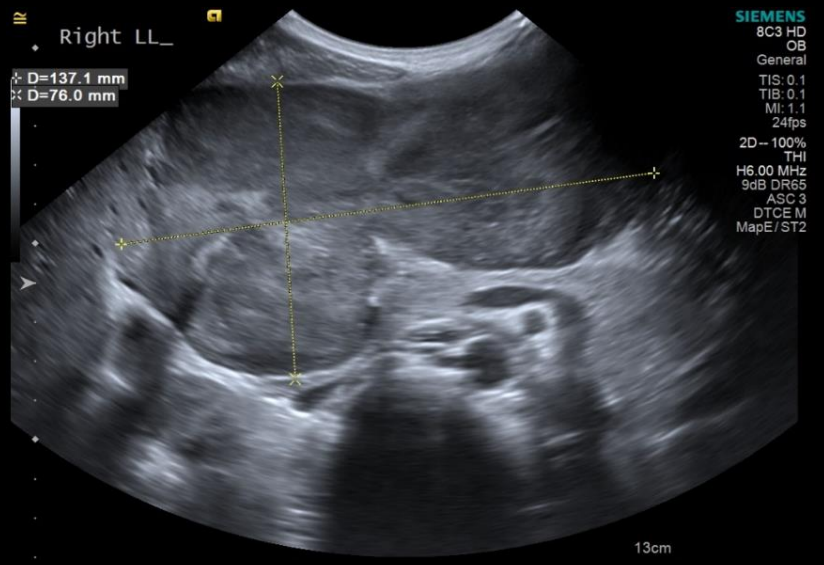

♂ 18 let, B-NHL

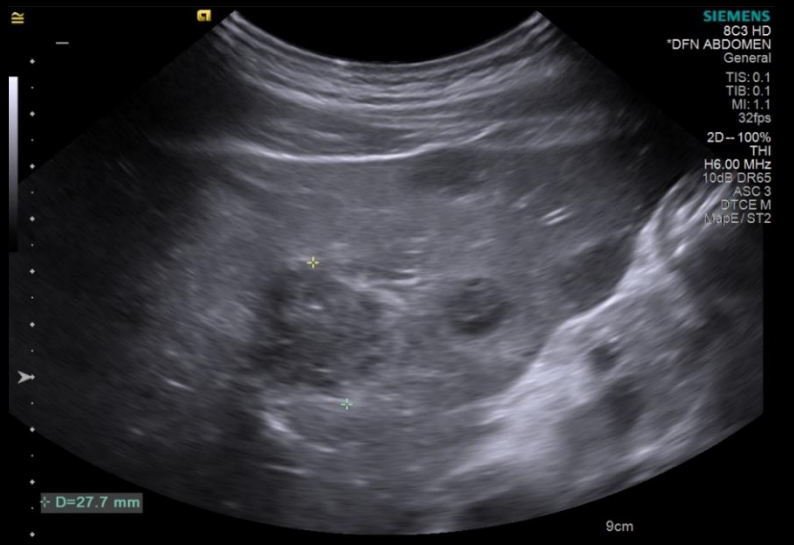

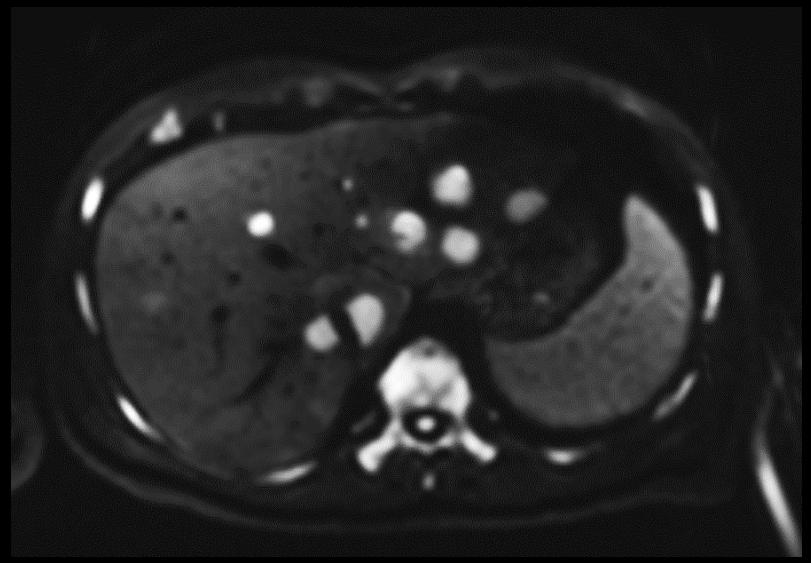

♂ 17 let, akutní leukemie z B bb. Burkittova typu

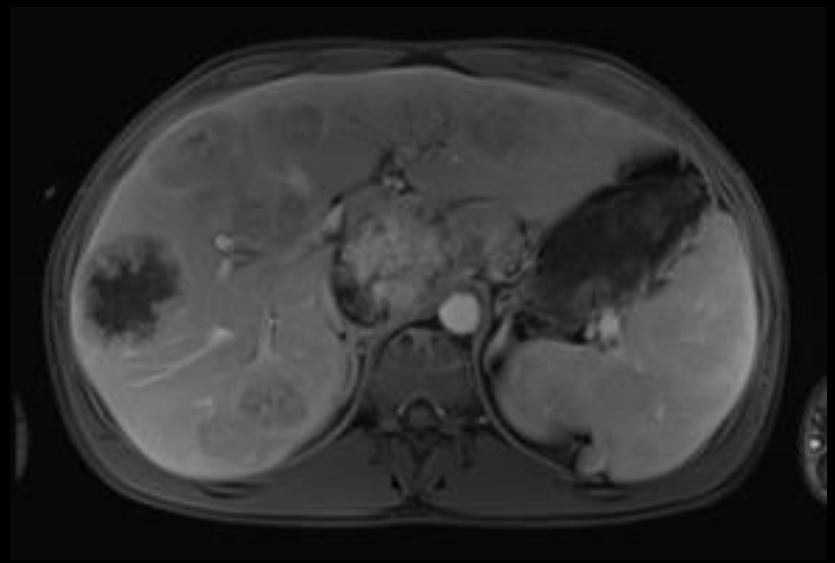

♂ 18 let, světlobb. sarkom RP

HCC

- věk - 12 -15 let (vzácně pod 6 let)
- u dětí v terénu bez cirhózy (bez abusu alkoholu a chron. HB)
- predispon. faktory tyrosinemie, deficit α-1-AT, atrézie ŽC
- ↑ hladina AFP
- nebývá ascites, ikterus

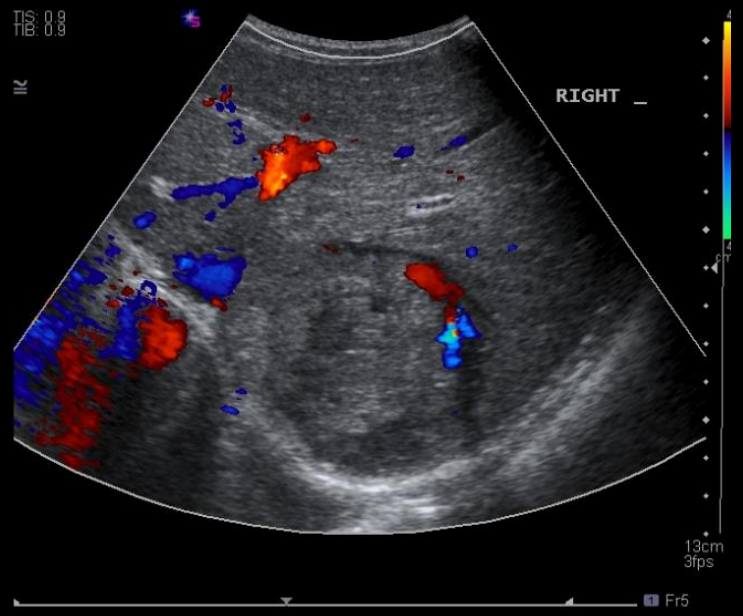

♂ 3 roky

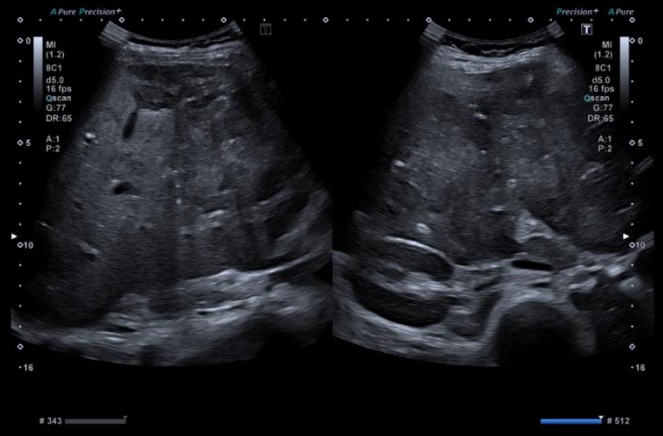

♂ 15 let

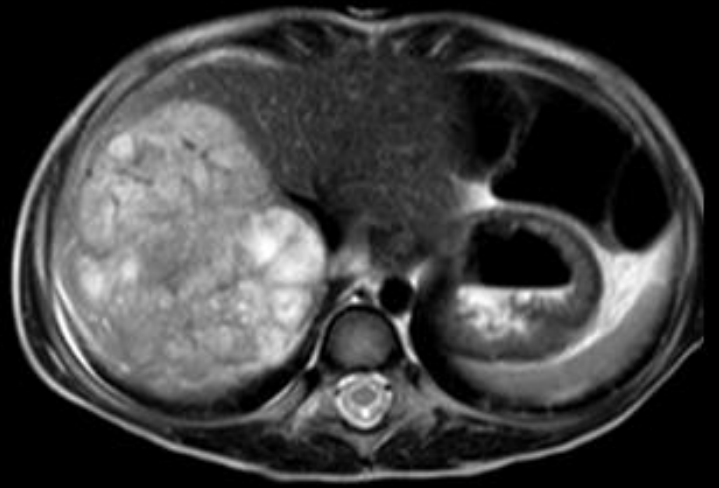

FIBROLAMELÁRNÍ HCC

- bez terénu cirhózy či HB
- P - pseudocapsule
- S - scar - centrální jizva s kalcifikacemi
- Y - young - do 25 let
- C - capsular retraction
- H - huge, heterogenous

♂ 15 let

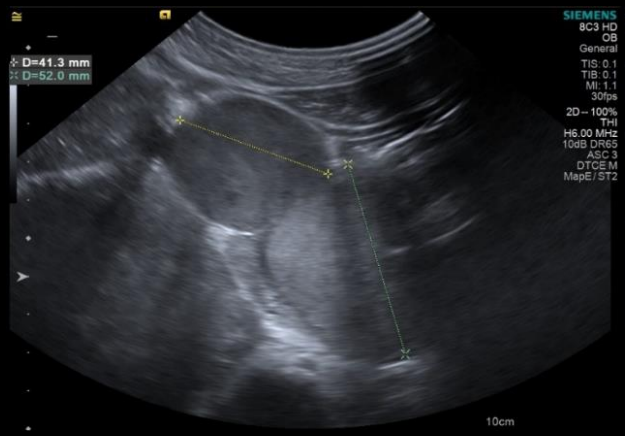

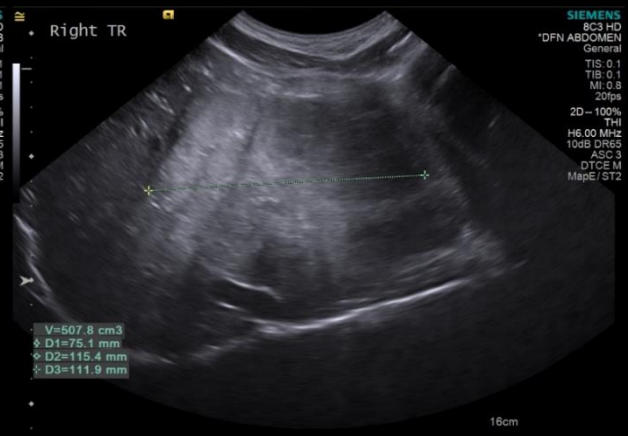

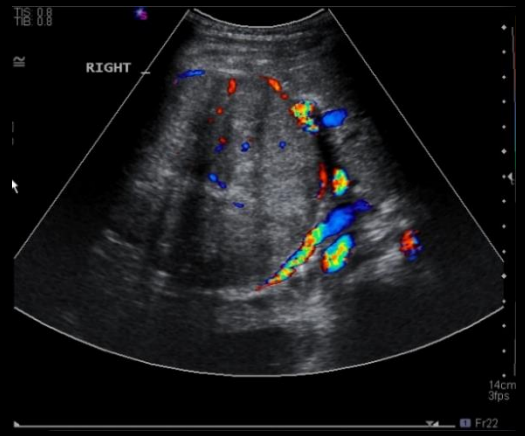

FOKÁLNÍ ZMĚNY PARENCHYMU JATER

♂ nedonošený novorozenec

- ABSCES
  - variabilně hyper/hypoechogenní
  - event. bubliny plynu

♀ 3 roky

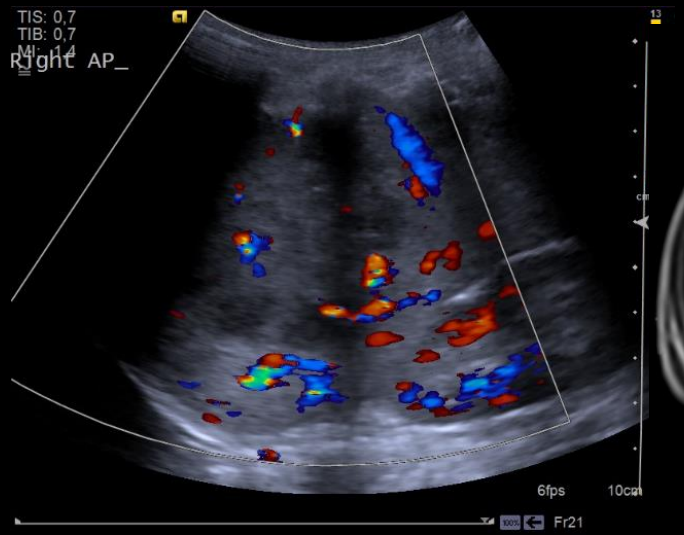

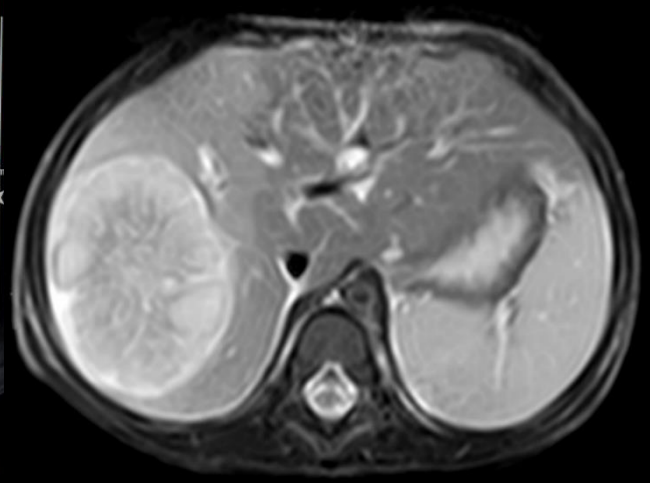

♂ 16 let

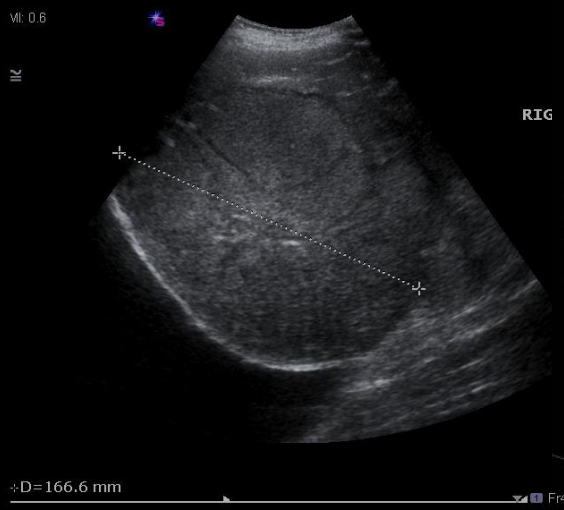

FOKÁLNÍ ZMĚNY PARENCHYMU JATER

mykóza

prostá cysta

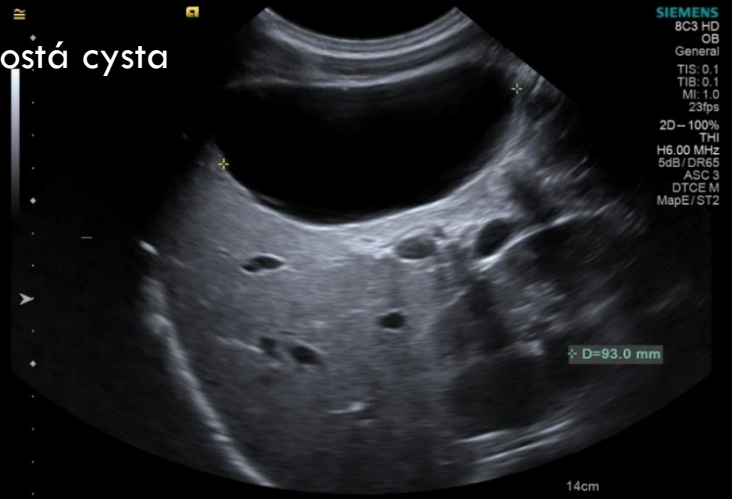

trombotizovaná cévní anomálie

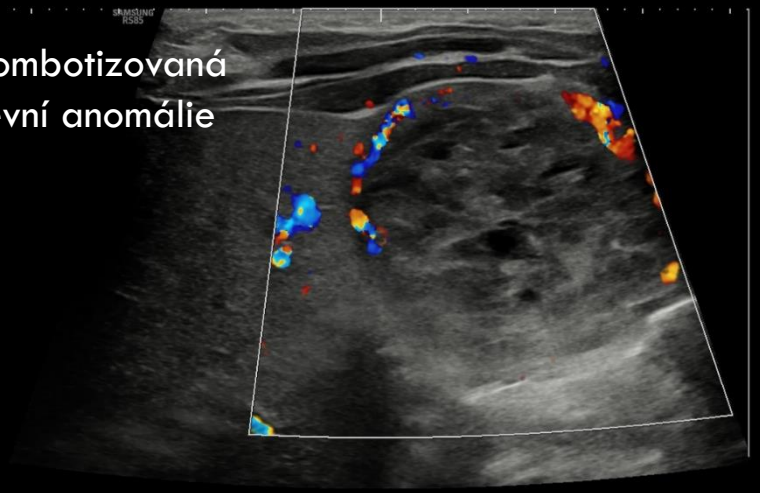

hematom

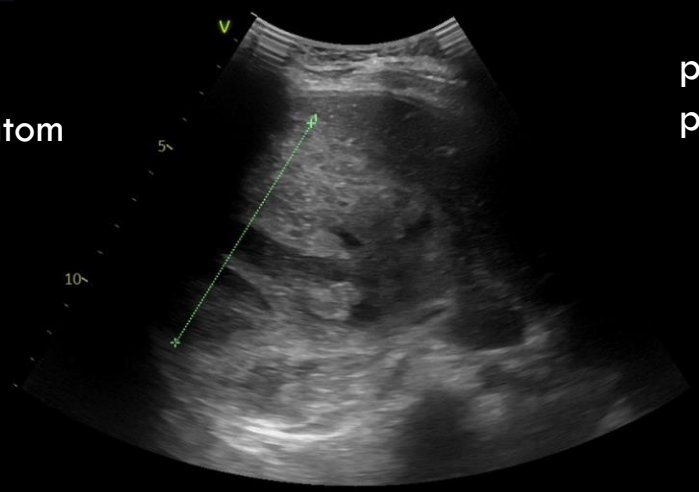

posttraumatická pseudocysta

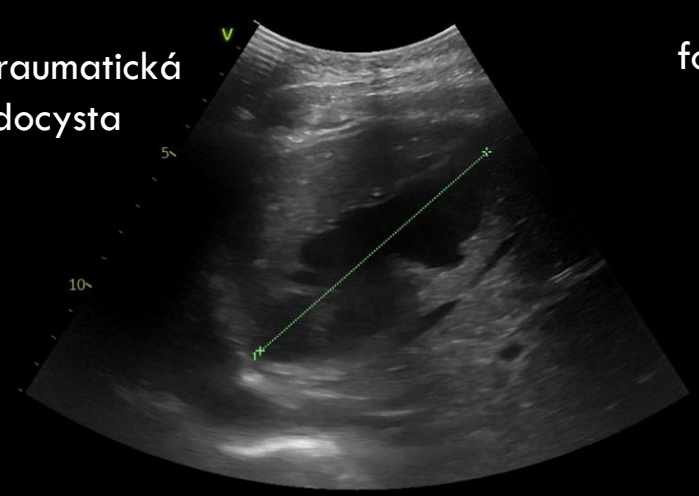

fokální steatóza

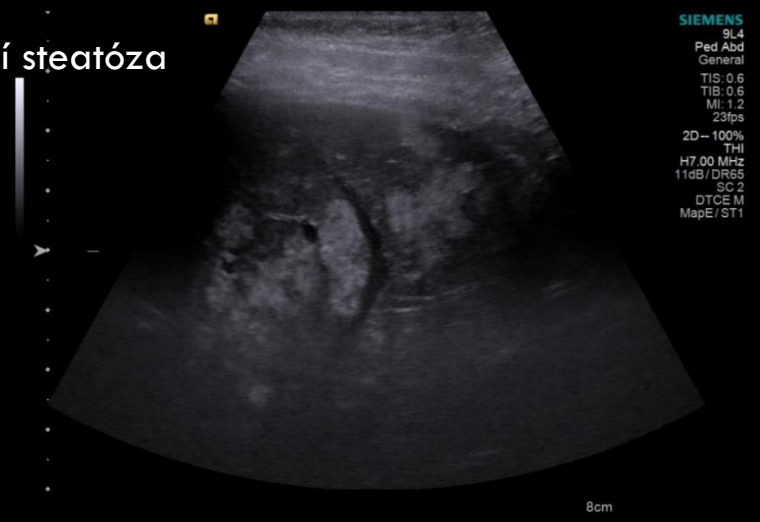

♀ 16 let, M. Wilson

DIFÚZNÍ ZMĚNY PARENCHYMU JATER

- ↓ echogenity jater - akutní hepatitis, infiltrace tu
- ↑ echogenity jater

- steatóza
- metabolické abnormality (NAFLD)
- difúzní infiltrace či depozita
- střádavé choroby - glykogenózy
- hemochromatóza
- granulomatózní záněty (tuberkulóza, sarkoidóza)

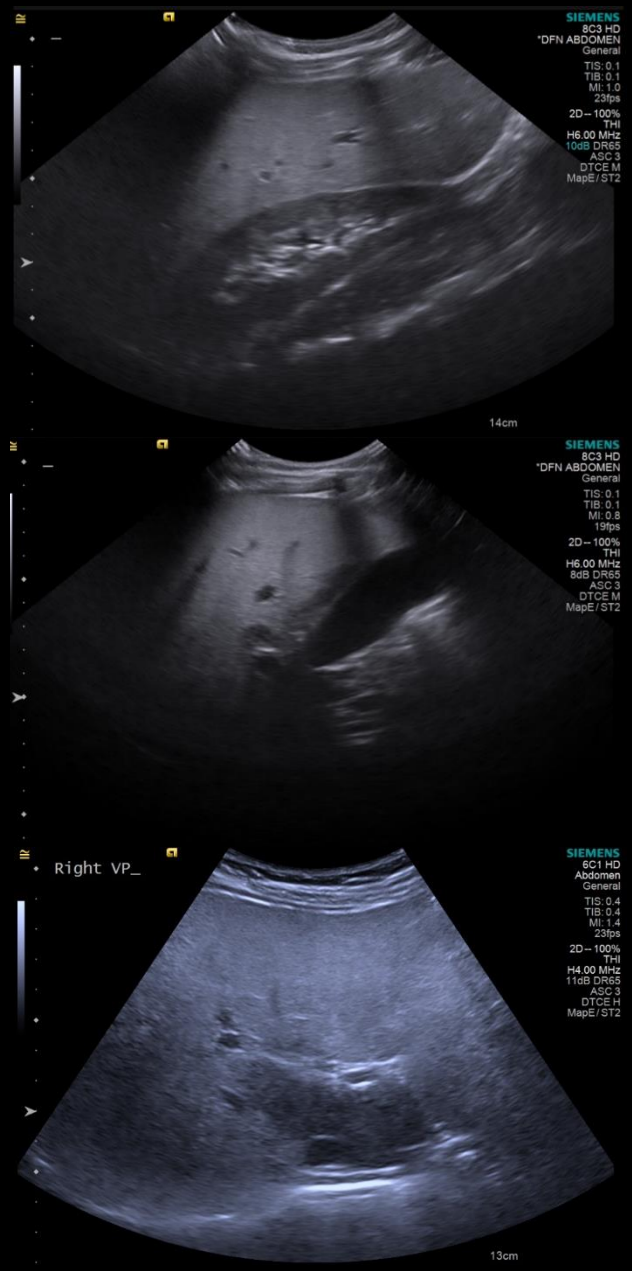

♀ 12 let, AIH

DIFÚZNÍ ZMĚNY PARENCHYMU JATER

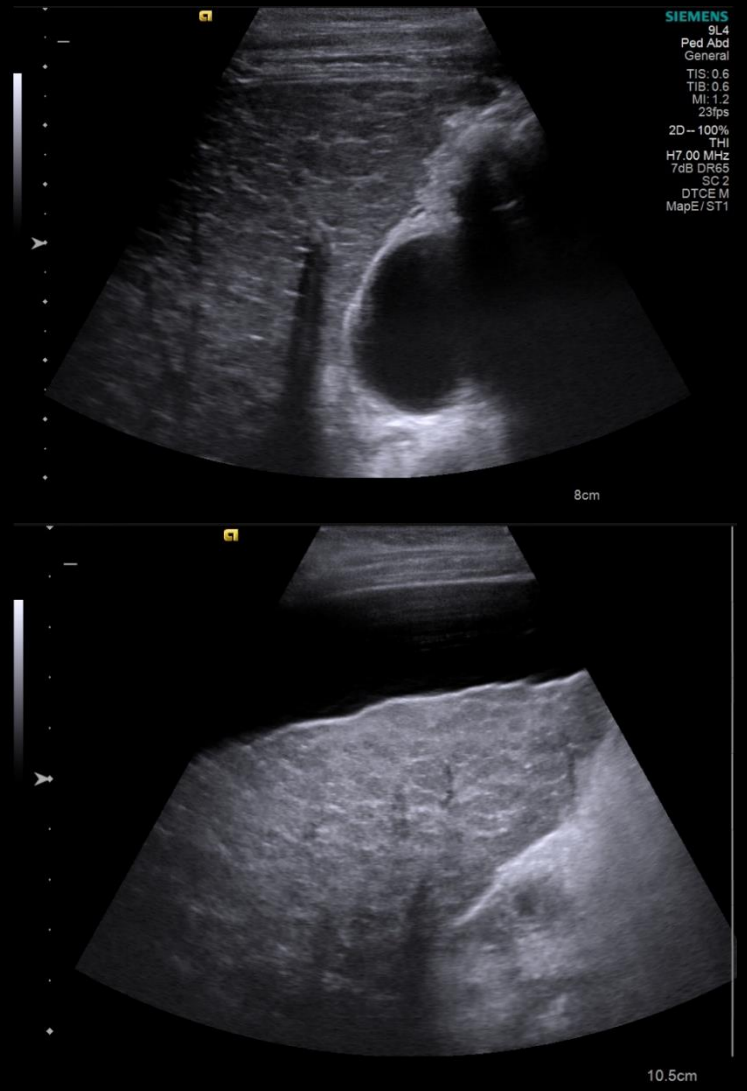

- nehomogenita parenchymu jater

- hepatitidy

- jaterní fibróza/cirhóza

- difúzní infiltrace metastázami, lymfoproliferativním onemocněním

- metabolické abnormality (glykogenózy, amyloidóza)

- příčiny cholestázy (biliární atrézie)

- chemoterapie …

CYSTICKÁ FIBRÓZA

- AR onemocnění, CFTR gen pro Cl- transmembránové kanály,
- multiorgánové postižení
- játra (až 70 % pacientů s CF)
- steatóza, fokální biliární cirhóza → multilobulární cirhóza
- cholecystolitiáza, sklerozující cholangoitis, IH striktury žlučovodů
- hypovoluminózní žlučník
- zvýšené riziko rozvoje malignit žlučových cest

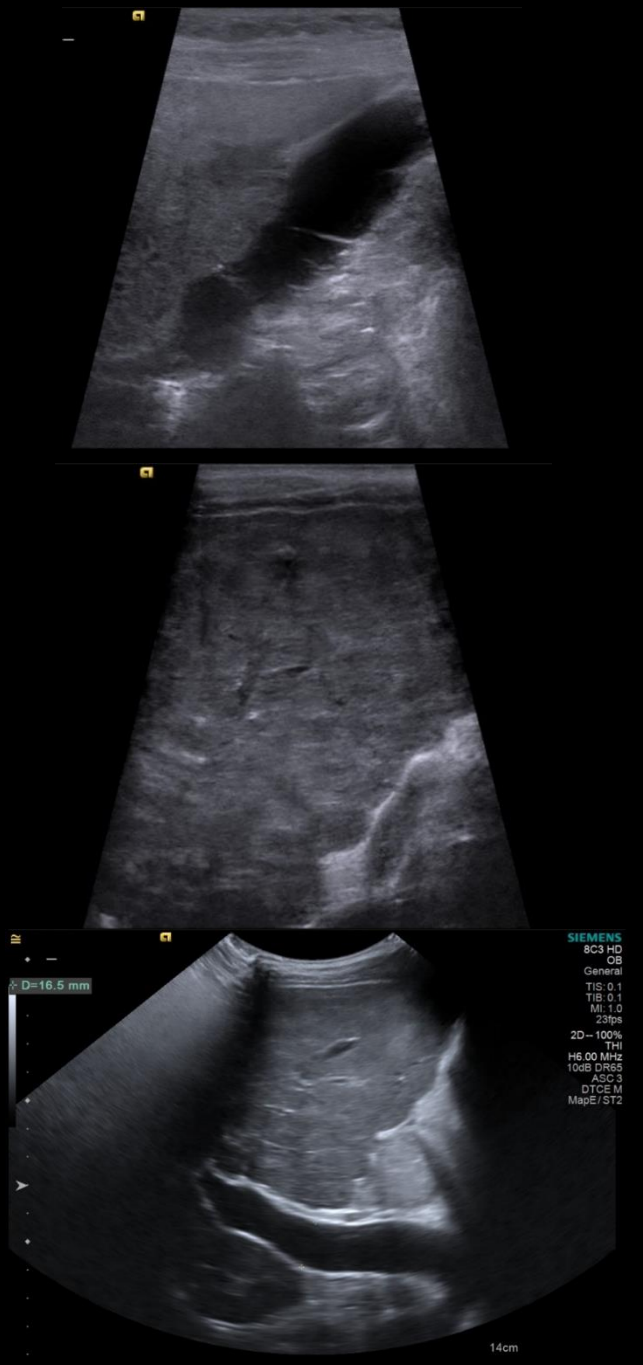

♂ 10 let, CF

UZ ZMĚNY V SOUVISLOSTI S UVC

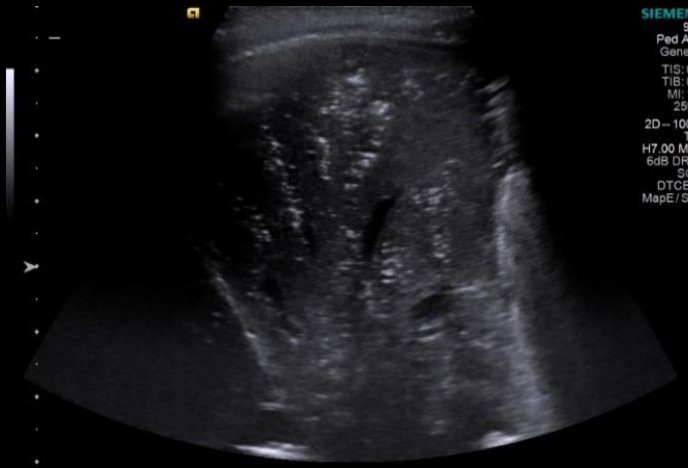

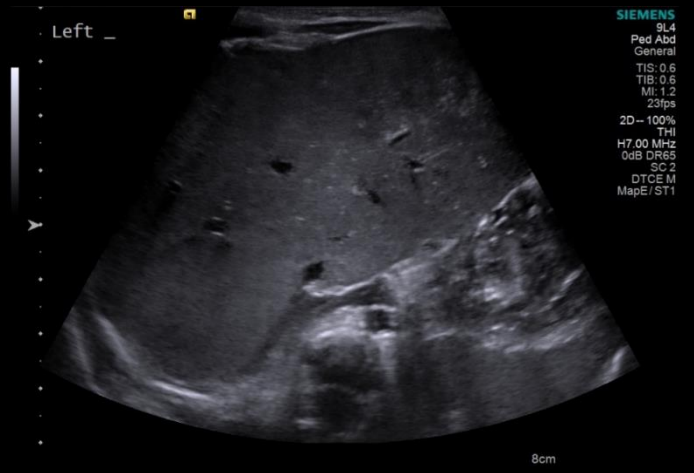

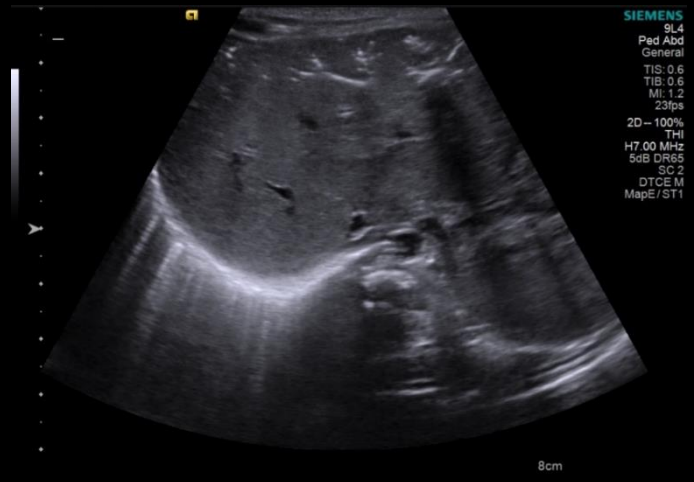

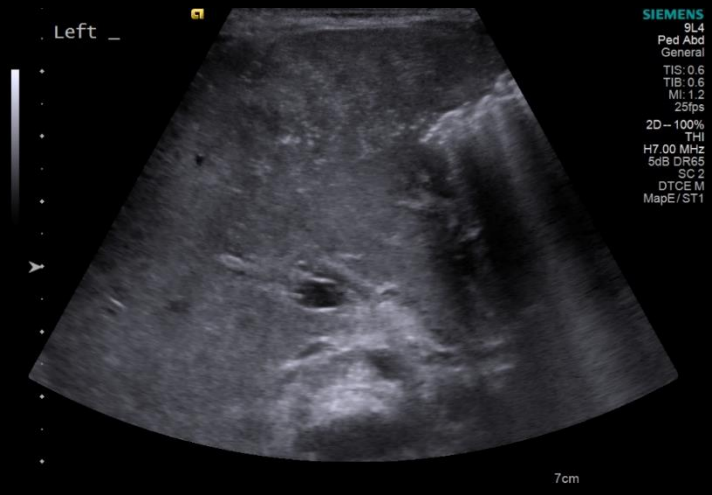

UZ ZMĚNY V SOUVISLOSTI S UVC

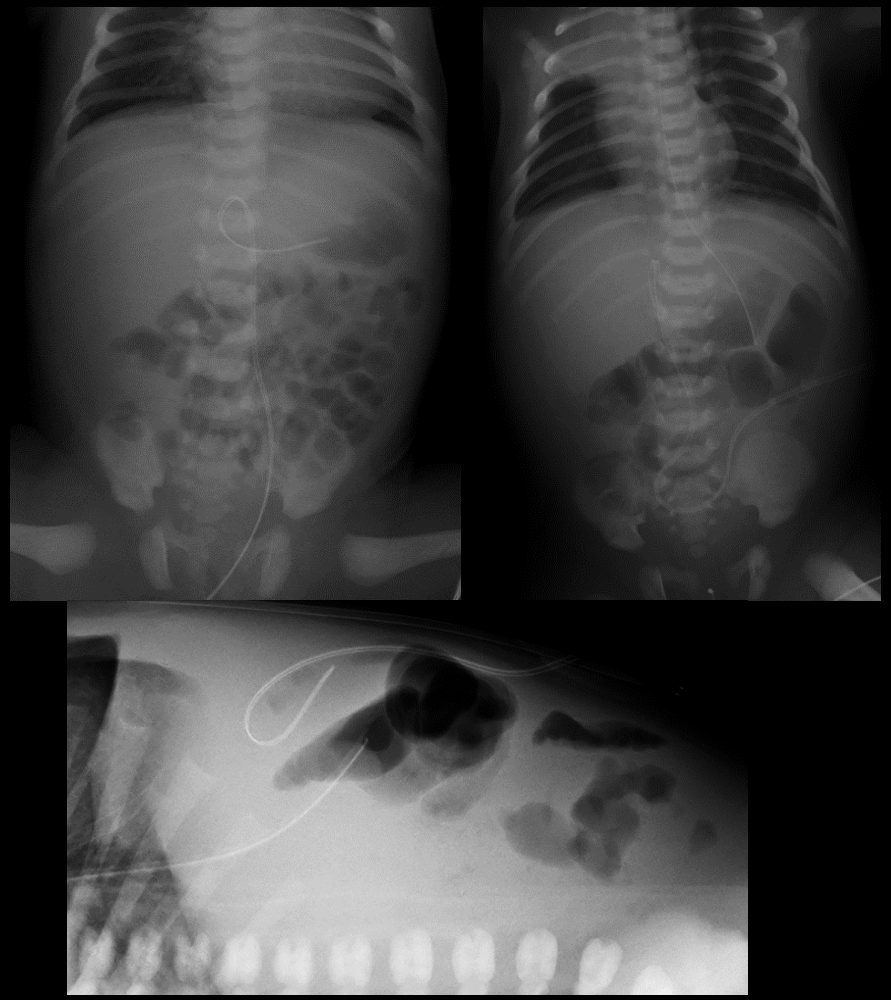

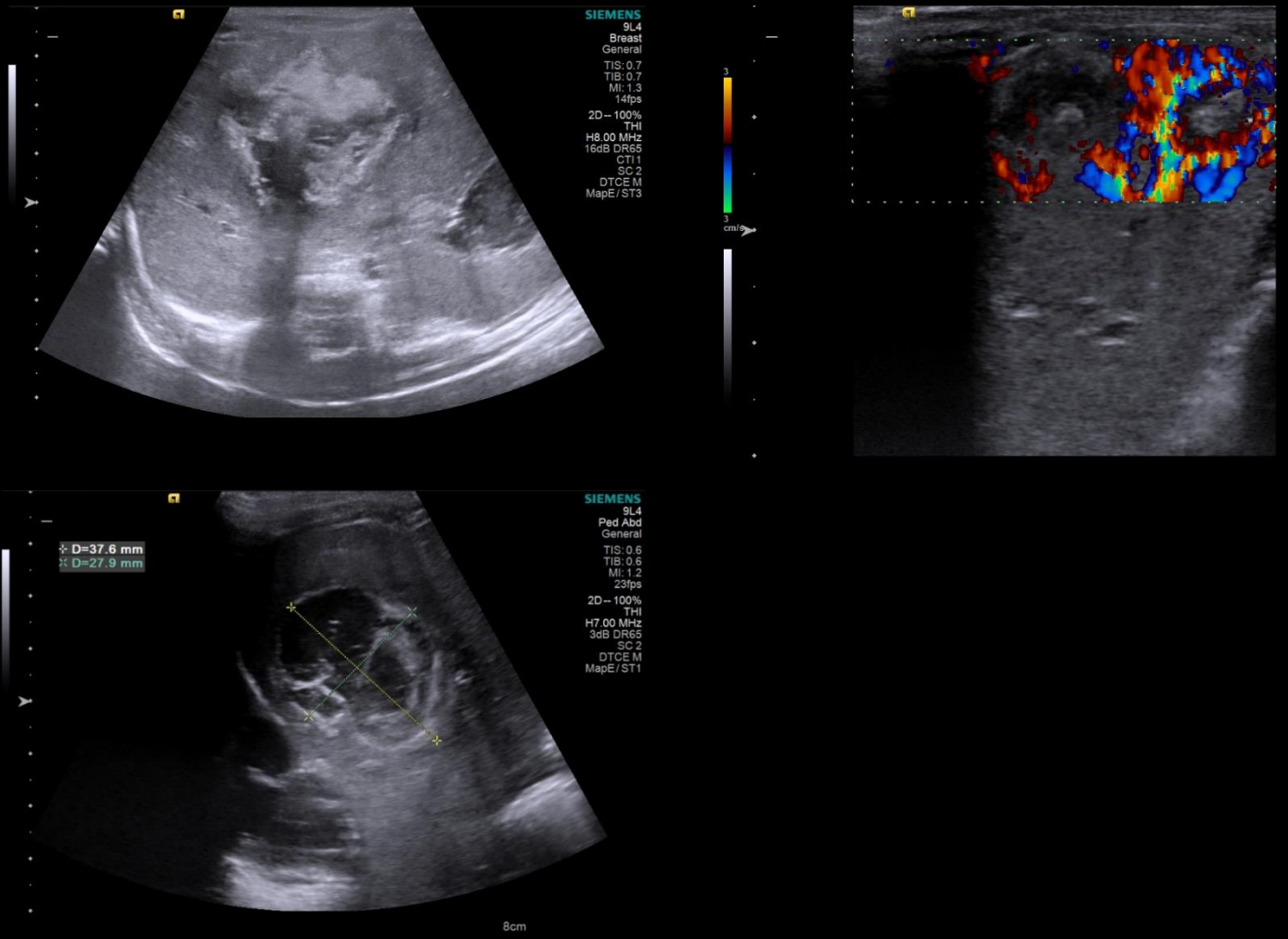

KAVERNÓZNÍ PŘESTAVBA V. PORTAE

- trombóza v. portae → dilatace pericholedochálních žil i a. hepatica
- VP někdy rekanalizuje
- centrální segmenty jater hypertrofují, periferní atrofují

věk	Průměr kmene portální žíly
< 10 let	8,5 ± 2,7
10-20 let	10 ± 2

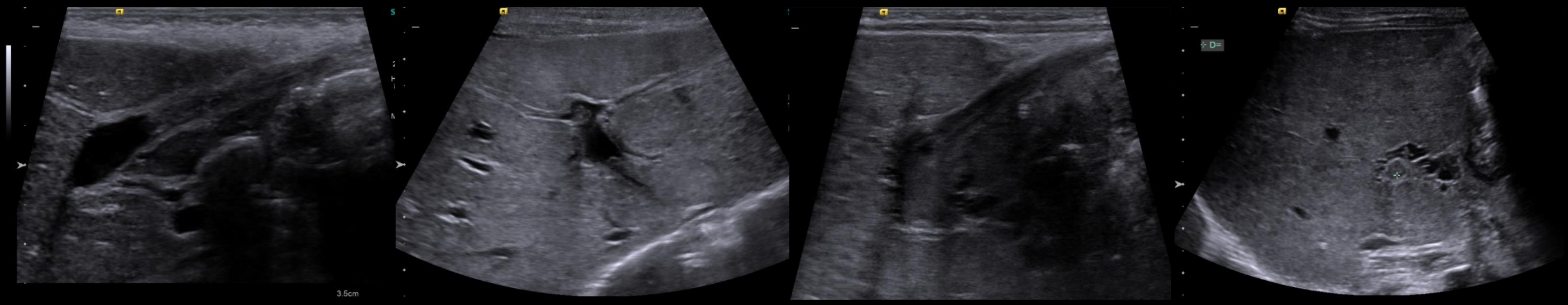

KAVERNÓZNÍ PŘESTAVBA PORTÁLNÍ ŽÍLY

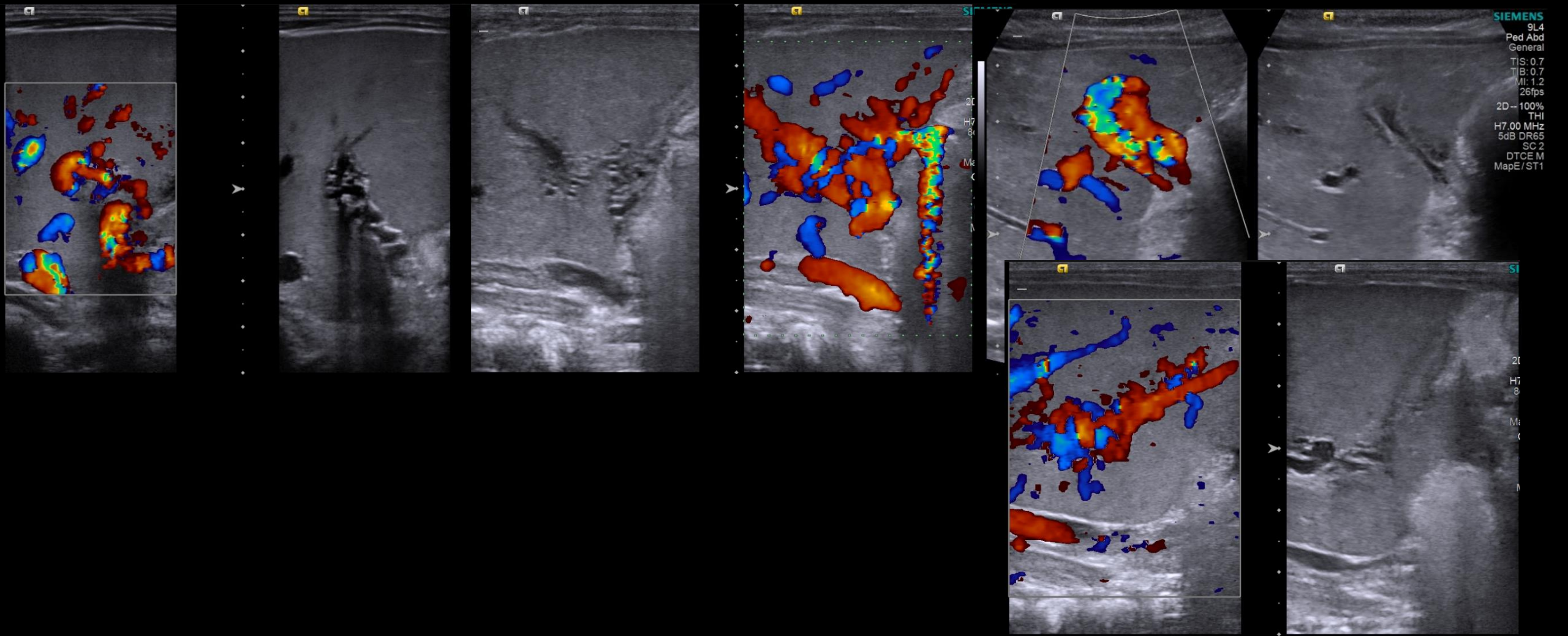

ZÁVĚREM

- ultrazvuk je metodou volby pro diagnostiku jaterních lézí a sledování pediatrických pacientů

- fokální změny typické pouze pro dětský věk

- nutná mezioborová spolupráce

Věk (roky)	benigní	Maligní
0-3	mezenchymální hamartom infantilní hemangioendoteliom	hepatoblastom rhabdoidní tumor
3-12	FNH	HCC embr. nediferenc. sarkom
12 a více	adenom	HCC lymfom

DĚKUJI ZA POZORNOST

Podpořeno MZ ČR – RVO (FNBr, 65269705)